

# «Iniziativa periclitass la pasch linguistica»

Posiziun da la Lia Rumantscha

■ **(anr/fa) Ina grupp da personas rumantschas lantschescha eventualmain in'iniativa dal pievel davart las linguas d'alfabetisaziun en las scolas rumantschas. La LR ha fatg palais sia posiziun.** La Lia Rumantscha (LR) ha agì da maniera proactiva ed envidà ils represchentants dals meds d'infurmaziun gievgia ad in'orientaziun: «Nus avain decis da far quai causa l'iniativa dal pievel chantunala ch'ina grupp da Rumantschas e Rumantschs ha eventualmain l'intenziun da lantschar», ha orientà il president da la LR *Vincent Augustin*. Questa iniativa vul tenor el, che enconuscha il text provisoric da tala, tranter auter fixar en la lescha da scola cleris directivas davart la rolla dal rumantsch grischun (rg) en scola. «Questa iniativa periclitass però la via instradada cun il model da coesistenza», ha'l averti. *Urs Cadruvi*, il secretari general da la LR, ha recapitulà ils intents ed avantatgs da quest model.

## «Pussibilitass la coesistenza dals idioms ed il rg»

Ils dubis dad adherents dal rg sco lingua d'alfabetisaziun ch'il model impedeschia l'introducziun dal rg en scola n'èn sco ch'el ha punctuà betg giustifitgads: «Il model prevesa che las scolas che alfabetiseschan en l'idiom instrueschian rg a moda receptiva, leger e chapir, e che las scolas cun rg sco lingua d'alfabetisaziun integreschian en l'instrucziun l'idiom a moda receptiva», ha declarà Cadruvi, «il model permettes a generaziuns futuras da sviluppar ina relaziun natirala cun la lingua standard e da mantegnair er ils idioms.» Ultra da quai promovess il model era la cha-



En Chasa Rumantscha han represchentants da la LR fatg palais lur posiziun davart in'eventuala iniativa.

FOTO F. ANDRY

pientscha surregionala, «ils uffants vegnissan en contact era cun ils auters idioms.» El ha menziunà ch'i sajan 500 personas che sustegnian quest model, «p.ex. *Jachen Curdin Arquint, Iso Camartin, Renata Coray, Mevina Puorger, Clà Riatsch, Lucia Walther* ed auters, e

betg mo ils commembers da las Pro idioms».

## «Las medemas finamiras sco ch'ins aveva avant 30 onns»

Ch'ella haja pudì accompagnar il project rg da l'entschatta davent, numna-

damain dapi trais decennis, ha ditg *Anna-Alice Dazzi*, la manadra da la partiziun Linguistica Applitgada. Er ella sustegna il model da coesistenza: «El correspunda a nossas finamiras oriundas da fortifitgar cun la lingua standard il rumantsch en tut sias va-

rietads.» Ch'i saja da sa cunvegnir nua ch'ins veglia duvrar il rg e nua ils idioms, ha ella agiunt. *Martin Mathieut* che maina tar la LR la partiziun Furmaziun ha menziunà che la LR insistia ch'il model da coesistenza vegnia resguardà en il nov plan d'instrucziun 21: «Tar l'instrucziun da rumantsch futura prevesan ins da betg dar memia grond pais a l'ortografia, mabain da metter en il center la lingua sco med da comunicaziun, da far blers exercizis a bucca.» Ch'ins fetschia quint ch'il plan d'instrucziun 21 saja pront per l'onni da scola 2014/15, ha'l infurmà.

## Franca model da coesistenza en la lescha

«Sco proxim pass vegn la LR ad instruir ina grupp da lavur per sustegnair las vischnancas a realisar il model da coesistenza», ha ditg Vincent Augustin, «ella vul era procurar che quest model vegnia fixà en la lescha per avair uschia ina clera basa legala.»

Sonda sa chatta a Casti la grupp dals iniziants per discussiunar co proseguir. Il president da la LR Vincent Augustin vegn er a prender part da questa sesida. Gia ordavant avertischa'l che l'iniativa avessia consequenzas che strapatschassan la Rumantschia: «L'iniativa sa drizzass a tut ils Grischuns, e sche la maioritad da lingua tudestga e taliana schess als Rumantschs co ch'els hajan da manar lur scola saja il privel grond che vischnancas rumantschas tschernissian pli gugent il tudestg che sa laschar sfurzar dad instruir rg gia en leprima classa.»